Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

Nr. WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3. 645.

Wilno, dnia 15 kwietnia 1932 r.-

Treść numeru:

-----oooO§Oooo-----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Kronika.

Radjo kowieńskie o Wilnie./Dn.12.IV.1932 r. "Uciemiężone Wilno", prel.Uždavinys./P.Uždavinys cytując wystąpienia "Vil.Rytojusa", stwierdził, że arcybiskup Jałbrzykowski prześladuje Litwinów wileńskich."Litwini wileńscy nie mają możności ani uczyć się ani modlić w języku ojczystym. Polacy gnębią ich na każdym kroku, lecz miejmy nadzieję, że są to już ostatnie czyny". Omawiając głosy prasy wileńskiej prelegent oświadczył: "Kur.Wil." nawołuje do wytężenia słuchu i przysłuchiwania się głosom, nadchodzącym ze strony Litwy, by w odpowiedniej chwili dać Litwie należytą odpowiedź. Litwa dobrze wie, jak tę odpowiedź należy rozumieć. Co się tyczy kwestyj konfliktu Kłajpedzkiego, "Kurjer Wil." w jednym ze swych ostatnich artykułów ocenił to nareszcie we właściwy sposób, porównywując sytuację Litwy w Kłajpedzie z sytuacją Polski w Gdańsku. Następnie p.Uždavinys odczytał fragmenty listu niejakiej "O.Z.": "Jestem służącą i nie znam się na polityce, więc mogę napisać tylko to, co słyszę. W Wilnie panuje straszliwa nędza. W czasie świąt Wielkanocnych na rynku łukiskim w Wilnie wywiązała się sprzeczka pomiędzy grupą robotników i kilku urzędnikami. Robotnicy twierdzili, iż gdyby Wilno przeszło do Litwy, sytuacja ekonomiczna uległaby tu zmianie na lepsze. Wreszcie urzędnicy przyznali robotnikom rację, oświadczając jednak, że dla nich wyszłoby to na niekorzyść, gdyż z chwilą przyjścia Litwinów utraciliby oni posady." W tem miejscu prelegent zapewnił, iż urzędnicy wileńscy mogą się nie obawiać utraty kawałka chleba, gdyż Litwini przyjdą do Wilna nie z batem, lecz z przyjaźnie wyciągniętą dłonią."Gdy pewnego razu - pisze dalej O.Z. - w domu, w którym służę zebrani urzędnicy wznieśli toast na cześć Marszałka Piłsudskiego, reszta gości, nie będących urzędnikami, toastu tego nie spełniła. Prelegent uzupełnił informację temi słowy:"Nie warto wznosić toastów na cześć człowieka, który z Litwina stał się Polakiem i równie dobrze może przeistoczyć się w Niemca lub bolszewika. Piszcie do nas - zakończył p.Uždavinys, by agenci warszawscy wiedzieli, że dziennik radjowy "Pavergtas Vilnius" redagowany jest przez wszystkich Litwinów.

"Latvijas Sargs" o rokowaniach polsko-litewskich. "Lietuvos Zinios" /Nr.82/ donoszą, iż pismo łotewskie "Łatvijas Sargs" podaje wiadomość o prowadzonych podobno rokowaniach polsko-litewskich, mających na celu nawiązanie stosunków gospodarczych. Pismo wyraża zdanie, iż rokowania te wcześniej lub później dadzą pomyślne wyniki. Łotwa interesuje się temi rokowaniami, gdyż ewentualne nawiązanie stosunków gospodarczych pomiędzy Polską a Litwą wywarłoby znaczny wpływ na rozwój portu libawskiego.

Wyniki litewsko-łotewsko-estońskiej konferencji kolejowej."Dzień Kowieński" /Nr.82/: Korespondent Elty donosi z Rygi, iż w wyniku litewsko-łotewsko-estońskiej konferencji kolejowej, jaka się w tych dniach zakończyła w Rydze, przyjęto szereg doniosłych uchwał. M.in.poczyniono znaczne ulgi na korzyść handlowców, którym zezwolono na przesyłanie towarów bagażem bez obowiązku okazywania biletu pasażera. Pozatem konferencja opracowała nowe przepisy w sprawie przewożenia wycieczek-grup zwiedzających wystawy i t.p. Nowe przepisy nabierają mocy obowiązującej z dn.1 maja r.b.

Depesza gratulacyjna prezydenta Litwy do prezydenta Hindenburga."Lietuvos Aidas" /Nr.81/: W związku z ponownym obiorem prezydenta Hindenburga, prezydent A.Smetona wystosował doń depeszę gratulacyjną.

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ.

Kronika.

Uwolnienie Pleczkajtisa z więzienia niemieckiego."Echo" /Nr.101/dowiaduje się ze źródeł ofic-

jalnych, iż w tych dniach został uwolniony z więzienia niemieckiego w Sztumie b.przywódca litewskiej emigracji politycznej Hieronim Pleczkajtis. Jak wiadomo, w jesieni 1928 r. Pleczkajtis został aresztowany w pobliżu Ejtkun i skazany na 4 lata więzienia. Wobec jednak wzorowego zachowania się więźnia po odsiedzeniu 2/3 kary, Pleczkajtis został uwolniony i natychmiast udał się do Czechosłowacji, skąd prawdopodobnie powróci do Polski.

K o n g r e s p r a s o w y p a ń s t w b a ł t y c k i c h . "Dzień Kowieński" /Nr.82/: Korespondent Elty z Rygi donosi, że szef Biura Prasowego przy łotewskim M-stwie Spr.Zagr.p.Bilmanis zawiadomił przedstawicieli prasy, iż na pierwszem posiedzeniu nowoutworzonego przy M.S.Zagr. komitetu prasowego rozważane będą sprawy związane ze zwołaniem litewsko-łotewsko-estońskiego kongresu prasowego.

L i t w a n a m i ę d z y n a r o d o w y m k o n g r e s i e n a u k o w y m. "Lietuvos Aidas" /Nr.81/: Litwa została zaproszona na mający się odbyć dn.18-23 lipca r.b. w Londynie międzynarodowy kongres naukowy.

P r o j e k t u s t a w y o u p o r z ą d k o w a n i u s ą d o w n i c t w a . "Liet.Aid." /Nr.81/: Litewska Rada Stanu opracowała projekt ustawy uporządkowania sądów. Projekt ten bardzo mało się różni od projektu opracowanego w swoim czasie przez M-stwo Sprawiedliwości. Oba projekty przewidują wprowadzenie nowej instancji sądowej, mianowicie Sądu Apelacyjnego. Funkcje Trybunału Najwyższego projekt ustawy ogranicza do spraw kasacyjnych.

S ł o w n i k n i e m i e c k o - l i t e w s k i . "Liet.Aidas" /Nr.81/ donosi, iż w tych dniach ukazał się w druku niemiecko-litewski słownik opracowany przez nauczyciela kłajpedzkiego seminarjum nauczycielskiego p.M.Szlażos´a. Słownik zawiera zgórą 30 tys. słów i 3 tys.germanizmów. Słownik zawiera 700 stron. P.Szlażas zamierza także wydać słownik litewsko-niemiecki.

Z m i a n y n a s t a n o w i s k a c h k o m e n d a n t ó w w o j s k o w y c h . "Rytas" /Nr.70/ donosi, że na stanowisko komendanta wojskowego pow.olickiego został wyznaczony dotychczasowy komendant wojskowy pow. uciańskiego ppułk.Basiulis. Na stanowisko komendanta wojskowego pow.uciańskiego został wyznaczony ppułk.5 p.p.Iszlinskas.

U j ę c i e z b r o d n i a r z y - w y w r o t o w c ó w . "Dzień Kow." /Nr.81/ donosi, iż dn.11.IV r.b.w Kownie w studni przy zbiegu ul.Donełajtisa i Tołstoja ujawniono trupa Felicji Bilewiczówny z Szawel. W toku dochodzenia wykryto sprawców mordu studenta prawa Fr.Szyłejkę i technika Kodisa. Pozatem stwierdzono, iż wymienieni studenci zamierzali założyć pracownię materjałów wybuchowych w celu dokonania szeregu zamachów politycznych. Szyłejko swojego czasu był wysiedlony z Kowna, jako voldemarasowiec.

VII.SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

S p r a w a k ł a j p e d z k a a l i t e w s k a p o l i t y - k a w e w n ę t r z n a .

"Rytas" /Nr.70 z dn.12.IV.32 r.Streszczenie:

Kiedyś mniemano, iż polityka wewnętrzna nic posiada nic wspólnego z polityką zagraniczną. Obecnie jednak życie dowiodło Litwinom, iż polityka wewnętrzna jest częstokroć podstawą polityki zagranicznej. W chwili obecnej Litwa zmuszona jest bronić się przed tymi, którzy, jak zdawałoby się, muszą być jej naturalnymi sprzymierzeńcami. Pewną część winy ponosi tu niechybnie litewska polityka wewnętrzna. Społeczeństwo litewskie w ważnych zagadnieniach państwowych wykazuje zbyt wielką obojętność. Gdyby społeczeństwo litewskie na szeregu meetingów na czele z przedstawicielami rządu zaprotestowało przeciwko ekscesom niemiec-

kim, w takim razie sytuacja polityków litewskich byłaby niechybnie silniejsza. Należy pamiętać, że tylko konsolidacja wewnętrzna może zapewnić dyplomacji litewskiej powodzenie.

"L i e t u v o s Ž i n i o s" o p o l i t y c e L i t w y w z g l ę d e m K r a j u K ł a j p e d z k i e g o .

"Lietuvos Žinios" Nr.83 z 13.IV.32 r.Art.p.t."Nieroztropność". Streszczenie:

Nie ulega wątpliwości, iż Litwie chodzi o nawiązanie jak najbliższych stosunków z Krajem Kłajpedzkim. Należy zastanowić się czy rozdźwięk, jaki się czasami uwydatnia w stosunkach litewsko-kłajpedzkich, jest wyłącznie dziełem kłajpedzkich germanofilów? Pragnąc pozyskać dla siebie Kłajpedę, Litwa winna być dla niej pięknym przykładem, o ile zaś nim nie jest, w takim razie chociażby nie poniewierać kłajpedzian. Art.5-ty, wydanej dn.31.X 1928 r.ustawy o wykonywaniu art.8 statutu kłajpedzkiego brzmi: "Obywatel litewski, składając podanie zyskuje prawa mieszkańca Kraju Kłajpedzkiego, o ile zamieszkuje w Kraju Kłajpedzkim i odpowiada wymaganiom ustalonym dla korzystania ze wszystkich praw specjalnych i politycznych w Litwie". Dn.19 kwietnia 1929 r.Dyrektorjat kłajpedzki wydał przepisy o wykonywaniu tej ustawy, w myśl których uprawnienie mieszkańców Kraju Kłajpedzkiego mogą uzyskać wszyscy obywatele Litwy, z wyjątkiem małoletnich, karanych za przestępstwa uwłaczające czci, i osób znajdujących się pod opieką sądową.Dn.10 kwietnia 1930 r.Dyrektorjat kłajpedzki zmienił powyższe przepisy w tym sensie, iż wprowadził szereg warunków pozytywnych, niezbędnych dla uzyskania prawa mieszkańca Kraju Kłajpedzkiego,mian.: zamieszkiwania w ciągu roku na terytorjum Kraju Kłajpedzkiego, różnego rodzaju cenzusów służbowych, majątkowych i t.d.Dn.1 października 1931 r.Dyrektorjat ponownie zmienił powyższe przepisy, ustalając cały szereg nowych warunków, oraz wprowadzając cenzus wieku. Warunki te zostały zaczerpnięte z wydanej dn.2 maja 1931 r.ustawy o samorządach prowincjonalnych.Ustawa ta, jak wiadomo, wprowadziła cenzus majątkowy przy wyborach do samorządów. Słowem Dyrektorjat kłajpedzki dostosowywał przepisy o nabyciu uprawnień mieszkańców Kraju Kłajp. do zmian wprowadzanych w ustawie o samorządach. W wyniku powyższego prawo uzyskania uprawnień mieszkańca Kraju Kłajp. przysługuje wyłącznie tym obywatelom litewskim, którzy posiadają prawo uczestniczenia w wyborach do samorządu, a więc czynią zadość cenzusowi majątkowemu, podatkowemu i in. Gubernatura Kr.Kłajpedzkiego nie uznała wydanych przez Dyrektorjat przepisów, wskazując, że zgodnie z §8 statutu kłajpedzkiego, uprawnienia mieszkańców Kr.Kłajpedzkiego posiadają ci wszyscy, którzy zgodnie z §§8-10 konwencji zdobyli obywatelstwo litewskie oraz ci wszyscy, którzy posiadają obywatelstwo litewskie. Dyrektorjat kłajpedzki zareagował na protest Gubernatury w ten sposób, iż wskazał, że art.8 statutu, ustalając warunki pozyskania uprawnień mieszkańców Kr.Kłajpedzkiego, wyraźnie stwierdza, że są one identyczne z warunkami niezbędnemi do uzyskania praw społecznych i politycznych w Litwie. Niewątpliwie w zakres praw politycznych w pierwszym rzędzie wchodzą uprawnienia wyborcze. To też osoby nieposiadające pełni praw w Litwie, nie mogą zdobyć uprawnień mieszkańców Kraju Kłajpedzkiego. Na zakończenie organ ludowców stwierdza, iż chociaż nie można uznać słuszności wywodów Dyrektorjatu, zmierzających do ograniczenia uprawnień obywateli litewskich, jednak należy stwierdzić, że ograniczenia, wynikające na skutek wprowadzenia cenzusu w ustawie samorządowej, wniosły nowe komplikacje do sprawy kłajpedzkiej.

"R y t a s" o k o n i e c z n o ś c i z b l i ż e n i a m i e s z k a ń c ó w W i e l k i e j i M a ł e j L i t w y.

"Rytas" Nr.71 z dn.13.IV.Art.A.Łumboliszkisa p.t."Konieczność zblizenia Litwinów Wielkiej i Małej Litwy". Streszczenie:

Konflikt kłajpedzki budzi w Litwie ogromne zainteresowanie. Jest to całkiem zrozumiałe, gdyż konflikt ten nie jest czemś nowem, a tylko dalszym ciągiem chronicznych waśni.Powstaje pytanie, co będzie dalej? Niegdyś Krzyżacy gnębili Litwę z orężem w ręku, dzisiaj zaś ci sami Niemcy prowadzą tę samą pracę przy pomocy słowa, pisma, przekupstwa, propagandy i agitacji. Po zlikwidowaniu obecnego konfliktu niechybnie wyniknie następny i tak będzie trwało dopóty, dopóki jedna ze stron nie zwycięży i nie spocznie na laurach. To też dzisiaj Litwa nie powinna spoczywać z założonemi rękami, lecz musi z całą stanowczością bronić swych praw i szykować się, jak to się już mówi do drugiego Grunwaldu. Litwa winna pamiętać, iż dzisiejsza walka jest o wiele trudniejsza, od tej, którą prowadził Witold. Gdyby dziś Litwa musiała rozstrzygnąć spór przy pomocy oręża, w takim razie sytuacja jej byłaby nie do pozazdroszczenia. Na szczęście jednak w walce tej Litwa posiada atut bezwzględnego prawa do Kraju Kłajpedzkiego oraz może przeciwstawić należyte przygotowanie się moralne społeczeństwa. Nie zaprzeczając wartości dotychczasowym posunięciom administracji i dyplomacji litewskiej w kierunku wzmocnienia litewskości Kraju Kłajpedzkiego, należy jednak przyznać, iż niewszystkie środki zostały tam wyzyskane. Kraj kłajpedzki winien mieć więcej prawdziwych Litwinów na stanowiskach urzędników i nauczycieli. Obecnie Kłajpeda przepełniona jest przez Niemców, a Litwini częstokroć nie mają pracy. Swojego czasu wysunięto projekt przeniesienia jednego z wydziałów uniwersytetu kowieńskiego do Kłajpedy, a to w tym celu, by pełna energji młodzież litewska odegrała tam rolę bastjonu narodowego. Litwa posiada T-stwo Jedności Litewsko-Łotewskiej, jednakże dotąd nie istnieje towarzystwo, któreby zajmowało się sprawą kłajpedzian. Organizacja taka, któraby mogła prowadzić akcję na wielką skalę jest niezbędną. Organizowanie stałych wycieczek po pewnym czasie przyczyniłoby się do zrównania poziomu gospodarczego i kulturalnego obu krajów. Pozatem istnieje cały szereg środków ekonomicznych, przy pomocy których możnaby przyśpieszyć zbliżenie Wielkiej i Małej Litwy. Chwila obecna jest bardzo odpowiednia do utorowania szerokiej drogi, wiodącej z Litwy do Kraju Kłajpedzkiego. O ile zapora wzniesiona przez Boettchera tamowała dopływ kultury litewskiej do Kraju Kłajpedzkiego, to dziś poprzez jej gruzy z łatwością mogą się przedostać apostołowie litewskiej idei narodowej. Nie trzeba ukrywać, iż praca ta będzie dziś znacznie owocniejszą, gdyż nowe władze Kraju Kłajpedzkiego przestrzegając autonomji cenią jednocześnie wspólne interesy Litwy i Kłajpedy.

K r o n i k a .

S p r a w a B e c k e r a i M e y e r a ."Rytas" /Nr.70/ donosi, że sprawa Beckera i radcy szkolnego Kraju Kłajpedzkiego Meyera, oskarżonych o szpiegostwo zostanie przekazana do dyspozycji Sądu Wojskowego.

A g i t a c j a p r z e d w y b o r c z a w K r a j u K ł a j p e d z k i m ."Rytas" /Nr.69/: Dn.9.IV r.b. w Kłajpedzie ukazały się trzy nowe pisma, dwa litewskie i jedno niemieckie. Największy nakład 20 tys.egzemplarzy osiągnęło pismo "Gazeta Kraju Kłajpedzkiego" /Kłajpedos Krašto Laikraštis/. Hasło tego pisma brzmi: "Tylko wówczas twój głos przyniesie korzyść krajowi, jeżeli będziesz głosował na listę, propagującą współpracę z władzami centralnemi" Pismo "Kłajpedzianin" wykazało analogiczną orjentację,jednak podkreśliło swą bezpartyjność. Pismo "Memellaendische Landeszeitung" również propaguje zbliżenie z Litwą.

N o w e m a c h i n a c j e N i e m c ó w k ł a j p e d z k i c h .W związku ze zmianą ordynacji wyborczej do Sejmiku kłajpedzkiego, która nadała prawo głosu szerokim warstwom robotników, niebiorących dotąd udziału w wyborach członkowie Landwirtschafts-partei - ziemianie, obawiając się, by szala zwycięstwa nie przechyliła się na stronę Litwinów teroryzują robotników i usiłują przeszkodzić im we wzięciu udziału w głosowaniu.